גמרא

לאו היינו מתני' וא"ר יוחנן והוא שנח [א] ע"ג משהו א"ל מתגלגל קאמרת מתגלגל אין סופו לנוח אבל האי כיון דסופו לנוח אע"ג דלא נח כמאן דנח דמי קמ"ל: **מתני'** [א]הזורק בים ארבע אמות פטור [ב]אם [א]היה רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק לתוכו ד' אמות חייב וכמה הוא רקק מים פחות מעשרה טפחים רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק בתוכו ד' אמות חייב: **גמ'** א"ל ההוא מרבנן לרבא בשלמא הילוך הילוך תרי זימני הא קמ"ל הילוך ע"י הדחק שמיה הילוך תשמיש ע"י הדחק לא שמיה תשמיש אלא רקק רקק תרי זימני למה לי חד בימות החמה וחד בימות הגשמים וצריכי דאי תנא חדא ה"א ה"מ בימות החמה דעבידי אינשי דמסגי לאקורי נפשייהו אבל בימות הגשמים לא ואי אשמעינן בימות הגשמים דכיון דמיטנפי לא איכפת להו אבל בימות החמה לא אביי אמר [ג]איצטריך סד"א ה"מ היכא דלא הוי ד' אמות אבל היכא דהוי ד' אמות אקופי מקפי ליה רב אשי אמר איצטריך ס"ד אמינא ה"מ היכא דהוה ד' אבל היכא דלא הואי ארבעה מיפסעי פסעי ליה ואזדא רב אשי לטעמיה דאמר רב אשי האי מאן דזריק ונח אגודא דגמלא מיחייב שהרי רבים בוקעין בו: **מתני'** הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים ומן הים לספינה ומן הספינה לים ומן הספינה לחבירתה פטור [ד]ספינות קשורות זו בזו מטלטלין מזו לזו אם אינן קשורות אע"פ שמוקפות אין מטלטלין מזו לזו: **גמ'** איתמר ספינה רב הונא אמר מוציאין הימנה זיז כל שהוא וממלא רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי [ה]עושה מקום ארבעה וממלא רב הונא אמר מוציא הימנה זיז כל שהוא וממלא קסבר כרמלית מארעא משחינן ואוירא מקום פטור הוא ובדין הוא דזיז נמי לא ליבעי אלא כי היכי דליהוי ליה היכרא רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי עושה מקום ארבעה וממלא קסברי [ו]כרמלית משפת מיא משחינן [ז]מיא ארעא סמיכתא אי לא עביד מקום ארבעה קא מטלטל מכרמלית לרה"י א"ל רב נחמן לרבה בר אבוה ולרב הונא דאמר מוציא הימנה זיז כל שהוא וממלא זימנין דליכא עשרה וקא מטלטל מכרמלית לרה"י אמר ליה גמרינן דאין ספינה מהלכת בפחות מעשרה והא מורשא אית לה אמר רב ספרא גשושי אזלי קמה א"ל רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין לרב חסדא ולרבה בר רב הונא דאמרי עושה מקום ארבעה וממלא שופכין דידיה היכי שדי להו וכ"ת דשדי להו באותו מקום מאיסי ליה [ח]דשדי להו אדפנא דספינה והא איכא כחו [ט]כחו בכרמלית לא גזרו ומנא תימרא דתניא ספינה אין מטלטלין לא מתוכה לים ולא מן הים לתוכה ר'

רש"י

לאו היינו מתניתין. דקתני חוץ לארבע אמות ונתגלגל כו' חייב ואמר רבי יוחנן והוא שנח הא לא נח לא מדלא אוקמא רבי יוחנן כגון שבא לתוך ג': **מתגלגל קאמרת.** דבר שהרוח מגלגלו באויר קאמרת: **כיון דסופו לנוח.** ונזכר עד שלא נח נימא כמונח דמי דהא סופו לנוח וכבר בא לתוך ג': **מתני' וכמה הוא רקק מים.** כמה עומקו דנימא אכתי רה"ר הוא ולא נעשה כרמלית. רקק גרבילא"ה: **גמ' הילוך הילוך.** דנקט תרי זימני רשות הרבים מהלכת בו חד למימרא דאי אין רגילין להלך בו פטור וכי רגילין להלך בו חייב ואע"ג דהילוך ע"י הדחק הוא וחד לאשמעינן דדוקא הילוך ע"י הדחק שמיה הילוך אבל תשמיש לרבים ע"י הדחק כגון גומא תשעה ברה"ר אע"ג דחזיא לאצנועי ביה כומתא וסודרא לא הוי תשמיש למיהוי ההוא גומא רה"ר כעמוד ט' שהרבים מכתפין עליו דאמרינן בפ"ק[ד] דהוי רה"ר: **אלא רקק תרי זימני למה לי.** לאשמעינן הילוך על ידי הדחק אחרינא: **דלא הוי ד' אמות.** רחב דלא טריחא להו מילתא לעבור בתוכו ונוח לעבור מלהקיף ולילך לראשו שהוא כלה שם: **אבל היכא כו'.** הדר תניא זימנא אחריתי לאיתויי הא: **ה"מ.** דהוי ר"ה: **היכא דהוי רחבו ד' אמות.** דלאו אורחיה למפסעי אלא עברי בגויה: **אגודא דגמלא.** על דף שבגשר המוטל לרוחב הגשר כשאר הדפים ומובדל מחבירו: **חייב.** ואע"ג דאיכא דמיפסעו פסעי ולא מנחי כרעייהו עלה איכא טובא דעברי עליה: **מתני' מן הים ליבשה.** מכרמלית לר"ה: **מן הים לספינה.** מכרמלית לרה"י: **מטלטלין מזו לזו.** ובגמרא[ה] פריך פשיטא: **שמוקפות.** סמוכות זו לזו כמו אין מקיפין שתי חביות (ביצה דף לב:): **אין מטלטלין מזו לזו.** דמהפסק כרמלית מיפרשי מהדדי[ו] ואין מוקמינן לה בגמרא[ז] שהספינות של שני בני אדם וע"י עירוב מטלטל מזו לזו הלכך כי מיפרשי ומפסקה כרמלית בטל עירוב: **גמ' ספינה.** המפרש בספינה בים: **מוציא זיז כל שהוא.** מדופני הספינה על המים להיכר בעלמא כדמפרש ואזיל: **וממלא.** מן הים ומכניס לספינה: **מקום ארבעה.** חלל ד' מוקף מחיצות קטנות ומחיצה תלויה מתרת במים: **כרמלית מארעא משחינן.** י' של אויר שנתנו חכמים לאיסור כרמלית כדאמרינן בפ"ק (דף ז.) ותופסת עד י' מקרקעית הים משחינן להו ואוירא שהוא למעלה מי' ואפילו הן מים הוי מקום פטור הלכך בהיתירא קא שקיל לכתחלה: **דליהוי ליה היכירא.** לכרמלית גמורה: **ארעא סמיכתא היא.** וכל המים כרמלית הן: **זימנין דליכא.** במים עמוקה עשרה ואי נמי מארעא משחינן כולה כרמלית היא: **גמירי אין ספינה מהלכת כו'.** דכל היכא דתניא ספינה ולא תני עריבה גדולה היא: **והא מורשא אית לה** גרסי'. ראש הספינה הולך ומגביה מן המים ואפילו [א] היו המים פחותין מי' אין גוששת שם ואם ממלא כנגד אותו מקום מטלטל מכרמלית לרה"י: **גשושי אזלי קמה.** בני אדם ממששים בכלונסות את עומק המים ואין מניחין לילך הספינה אלא במקום עמוק שמא תמהר לילך ותשכון לארץ במקום מושבה: **עושה לה מקום ד'.** אלמא כל המים כרמלית הן: **שופכין דידיה.** מים רעים כגון רחיצת כוסות וקערות: **מאיסי ליה.** המים שימלא שוב דרך אותו מקום: **דשדי להו.** בכ"מ שירצה על דופני הספינה והן יורדין לים: **והא איכא כחו.** נהי דלא זריק להדיא לים מיהו מכחו הן באין לים: עמוקה

תוספות

עושה מקום ארבעה וממלא. פירש בקונטרס עושה מחיצות קטנות ואין נראה לר"ת ולר"י דהא תנן בפרק כילד משתתפים (עירובין דף פז:) גזוזטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאין ממנה מים בשבת אא"כ עשו לה מחיצה גבוה י' כו' אלא עושה מקום[א] (ב) היינו שיהיה הזיז רחב ארבע טפחים כדי שלא יהיו המחיצות עשויות לפחות מארבע[ב] ולמאן דשרי הכא בזיז כל שהוא לא תקשי דמוקי התם[ג] כשאין המים עמוקים י' אי נמי התם גזרינן שמא יעלה הים שירטון כדגזרינן בפרק קמא דעירובין (דף ח.) אבל ספינה לעולם אין מהלכת בפחות מי' ולא שייך למגזר:

גמירי דאין ספינה מהלכת למטה מי'. והא דקאמר בפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מג.) במהלכת ברקק התם מיירי בספינה קטנה אבל הכא בספינות גדולות שטוענין אותן ביותר ונשקעות הרבה במים ואין מהלכות בפחות מי' [ט]ומיהו נ"ל דאף הכלי שדולה בו ונשקע במים הוי למעלה מי' דאי לאו הכי היאך ממלא[ד]:

ודילמא מורשא אית לה. פירש ר"ח דילמא יש מורשא לקרקע שסמוך לספינה[ה] שהקרקע גבוה שם ואם יוליא דרך שם יהיה למטה מעשרה במקום מילואו כיון שהקרקע גבוה שם[ו] אבל רש"י דמפרש מורשא דספינה לא יתכן לשון ודילמא דגרסינן בכל הספרים וגרסינן והא מורשא אית לה: **כחו** בכרמלית לא גזרו רבנן. והכי נמי משני בפרק תולין (לקמן דף קמא.) גבי האי מאן דסחי במיא כו'. וק' לר"י דבפרק כילד משתתפין (עירובין דף פח.) אמרי' גבי גזוזטרא שהיא למעלה מן המים לא שנו אלא למלאות אבל לשפוך אסור משום שהמים נדחין מכחו חוץ לארבע אמות אלמא כחו בכרמלית אסור ויש לומר[ז] דגזוזטרא פעמים שהיא סמוכה למקום שרה"ר מהלכת וגזרו כחו בכרמלית משום כחו ברשות[ח] הרבים אבל בספינה לעולם הוי כחו בכרמלית[ט] לא גזרו: רבי

עין משפט נר מצוה

בח א מיי' פי"ד מהל' שבת הל' ד ופ"ג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף יד:
במ ב ג מיי' שם הל' כד:
ל ד מיי' פ"ג מהלכות עירובין הלכה כה:
לא ה ו מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה ט ופט"ו הלכה ד סמג שם טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף יח וסי' שנה סעיף א:
ז [מיי' פט"ו שם הלכה יט סמג שם טוש"ע א"ח ריש סי' שנה]:

מוסף רש"י

הזורק בים ארבע אמות פטור. דכרמלית היא (עירובין פז.). **רקק מים.** גרוויל"א ומים לפין עליו (לעיל ח.). **ורשות הרבים מהלכת בו.** שעוברין באותו רקק ברגליהם (שם). **חייב.** דרה"ר הוא (עירובין פז.). **פחות מי' טפחים.** שאין המים עמוקים עשרה (לעיל ח:). **הזורק בתוכו ד' אמות חייב.** שהוא כרה"ר גמורה (שם).

מוסף תוספות

א. ארבעה. תוס' הרא"ש. ב. [ו]מוקף מחיצות גבוהות עשרה וממלא אנו את המחיצות כאלו הן מגיעות למים דמחיצה תלויה מתרת במים. פסקי הרא"ש סימן ג'. ג. כגון שעומדת על שפת הים. תוס' רי"ד. ד. [ד]אכתי כשידלה וישקיע דלי במים נמצא דולה מכרמלית ממש דמארעא ועד מקום דלי ליכא עשרה. מי' הרי"ן. ה. פירוש שמא חפירה יש בקרקע והספינה עומדת בההיא גומא וסביבותיה מקום המילוי אינה פחות מעשרה. תוס' הרא"ש. ו. וממלא מכרמלית לרשות היחיד. תוס' הרא"ש. ז. דהתם היינו טעמא. תוס' הרא"ש. ח. דאי שרית ליה למדחי מיא בכרמלית אתי לאתויי לצד אחר של ביתו שהוא רה"ר גמורה. ריטב"א. ט. דכל צדדיה ליכא אלא כרמלית דרבנן. ריטב"א.

רבינו חננאל

המתלקט י' מתוך ד' אבל הר המתלקט [עשרה] מתוך ד' אמות, אותו דרך אותו מקום ורואין והולך לו. זרק **לתוך ד' אמות ונתגלגל חוץ לד' אמות פטור.** מ"ט שלא היתה מחשבתו חוץ לד' אמות. זרק חוץ לד' אמות וחזר לתוך ד' אמות חייב, והוא שנח בחוץ לד' אמות ע"ג משהו ואחר שנח הוא חזר. [תניא נמי הכי זרק חוץ לד' אמות ואחזתו הרוח במשהוא אע"פ שחזרה והכניסתו חייב]. זה כבר פירשנוהו למעלה בפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן, דתנן הזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע ר' עקיבא מחייב וחכמים פוטרין, דרבנן סברי אע"פ שזרק בתוך ג' דרה"ר שהן כלבוד צריך הנחה ע"ג משהו, אבל קלוטה לאו כמי שהונחה דמיא. והתם בזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע ואע"ג דלא עבר ד' אמות ברה"ר אם נח ברה"ר ע"ג משהו, וכן בזורק ברה"ר והעביר בזריקתו מתחילת ד' לסוף ד' אם נח ע"ג משהו חייב ואם לאו פטור. **אבל** המעביר מתחילת ד' לסוף ד', אם כשיעור בבת אחת העביר, אם נחה ע"ג משהו חייב ואם לאו פטור, דאמרינן לענין המוציא מחנות דרך סטיו משום דר' יוחנן מידי דהוה המעביר חפץ ברה"ר, לאו אע"ג דכמה דנקיט ליה ואזיל פטור כי מנח ליה חייב. ואע"ג דהמעביר מחנות לפלטיא דרך סטיו לאו כי האי גוונא סלקא, מיהו לענין מעביר שצריך הנחה הכין הוא. **והא** דאמר רבא [הוציא] חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת והעבירה דרך עליה חייב, כלומר נצטרפה זו עם זו ונעשו כגרוגרת. ואקשינן והא לא נח. ושנינן כגון דהעבירה למטה מג' דהוא כלבוד. איני והאמר רבא תוך ג' לרבנן צריך הנחה ע"ג משהו. ופרקינן כי קאמר רבא בזורק, הכא במעביר. **ולענין** דבר שאיגודו בידו ונתגלגל מרה"י מידו ויצא לרה"ר צריך הנחה ברה"ר ע"ג משהו, דתנן בענין הקורא בספר על האסקופה ונתגלגל מידו, ר' יהודה אומר אפילו אינו מסולק מן הקרקע אלא כמלוא חוט גוללו

רבינו חננאל (המשך)

חייב ודמי לגודא דגמלא. הזורק מן הים לספינה ומן הספינה לים פטור אבל אסור, שהים עצמו כרמלית הוא וספינה פעמים שהיא כרמלית ופעמים שהיא [רה"י ופעמים שהיא] מקום פטור. ... ומעייל ליה לספינה, קסבר כרמלית מארעיתא דימא או דנהרא הוא ומשחינן מהתם. ותופסת עד עשרה טפחים, ומן כד מטי לי' טפחים שלימא כרמלית והווה ליה מקום פטור. ובדין הוא דזיז נמי לא ליבעי והא דאצריכו ליה זיז כי היכי דלהוי היכירא. **רב** חסדא ורבה בר רב הונא אמרי עושה מקום ד' וממלא, קסברי כרמלית משפת מיא משחינן ומיא ארעא סמיכתא היא, וצריך לעשות מקום ד' לחוץ לספינה, כדי שיהא מקום פטור שמעלה המים מן הים או מן הנהר שהן כרמלית לאותו מקום שהוא מקום פטור, ומשם מעייל להן לספינה. פי' מקום זה כגון תיבה פחותה או סל פחותה. וגרסינן פירוש' [בירושלמי]. **ואם** הוציא מן הים לספינה הרי הוציא מכרמלית לרה"י. ואקשינן לרב הונא דאמר מוציא זיז כל שהוא וממלא מן הים לספינה, זמנין דליכא י' מארעית נהרא לשפת מיא וקא מטלטל מכרמלית לרה"י. ומשני גמירי אין ספינה מהלכת במים שיש בהן פחות מעשרה. **ומקשינן** ודלמא מורשא איכא. פי' מורשא כמו חפירה שיש בקרקעית הים, ליחוש דלמא האי ספינה קיימא בההוא מורשא וסביביו, מקום שממלא משם אין בו מקרקעית הים עד שפת המים י' טפחים, וכיון דליתה י' טפחים אותן המים הן כרמלית וקמטלטל מכרמלית לרה"י. **ופריק** רב ספרא גשושי אזלי קמה, כלומר כיון שמגעת הספינה במקום שהמים מעטין מתייראין שמא תשב הספינה בקרקעית הים ...

מסורת הש"ס

א) לעיל ח., ב) [גיטין ח.], ג) [לקמן קמא.], ד) [דף ח.], ה) [לקמן קה:], ו) במ"ח: כי מיפרשן מהדדי מפסקן כרמלית, ז) [שם].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא מורשא וכו' ואפי' המים הן פחותין: (ב) תוס' ד"ה עושה וכו' עושה מקום ארבעה היינו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה גמירי ומיהו צ"ל. עיין מג"א סימן רמח סק"ז ביאור להמשך דברי תוספות אלו:

הגהות הגר"א

[א] גמרא והוא שנח ע"ג משהו. נ"ב נ"ל והוא שנח משהו:

לעזי רש"י

גרביל"א. חול, חצץ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עמוקה. הספינה: **עשרה.** לתוכה דהוה רשות היחיד: **ואין גבוהה.** שפתה י' מן המים כגון שמשוקעת במים מכוכב משאה: **מטולטלים מתוכה לים.** דרך דופותיה כגון שופכין כדמעתא וחזיל דכמו בכרמלית לא גזרו: **אבל לא מן הים לתוכה.** דאין משמים מן הים לתוכה דרך דפנות שאם ימלא וישליך על הדפנות ירדו לקרקעית הספינה ולהכי נקט עמוקה י' דאי אינה עמוקה י' היא גופה כרמלית ומטלטל להדיא אף מן הים לתוכה. ואין גבוהה נמי (ב) י' דוקא נקט דאי גבוהה י' מותר לטלטל מן הים לתוכה דמכרמלית לרה"י דרך מקום פטור קא מטלטל דצריך להגביה את ידו למעלה מי' ואע"ג דבדשות דאורייתא מרה"ר לרה"י מיתייב בכה"ג (לעיל דף ו.) כרמלית מיהא דרבנן היא ולא גזור: **אלא לא אחודה.** שופך שופכים על חודה והן יורדין דרך דפנותיה ליס: **בילאחא.** ספיות קטנות וקלרות מלמטה עד כחודו של סכין שקורין קוייט"ר: **אין מטלטלין בסוכן.** דלא רה"י היכו שאין ברחבן ארבעה מלמטה לפיכך אין ממילותיהן ממילות: **ולא אמרן אלא.** בשקלה שלהן גבוה שאם שאין רחב ד' למטה בעוד שלא הגביה ג' מקרקעיתו ואפי' יש ברחבו י' גופה לא משמתי דכיון דמתחתות לא ממילה היכו הוה ליה תלויה: **אבל יש בפחות מג' גובה רוחב ד'.** שעד שלא הגביהו ג' הרחיבו ד' הרי הן כמי שקרקעיתן עולה עד כאן וממילותיהן ממילות: (ו) **אורכני.** ערבה דקה: **ואי מלינהו.** עד מקום רחבן הרי הן כארות לטלטל אם יש משפת רוחבן ולמעלה י': **ולימא גוד אחית.** מכנגד מדת רחבן העליון ולמטה כאילו הן יורדות עד הקרקע מבחוץ: **טרסקל.** אין עמוק י' ואנו מודליס לו גובה י' שמדת הקנה עולה לו בגובהו והקנה אין רחב ארבעה אלא שאנו אומרים במחיצות הטרסקל גוד אחית ומגלאו מקיפות את הקנה והוו להו היקף המחיצות מן הקרקע ולמעלה לשויה לאשו רה"י ואם זרק מרה"ר ונח על גביו חייב: **ומנו בה.** יש שמנין בדבר להכריע ולומר שר' חייא אמר: **וחכמים פוטרין.** אלמא לא אמרי' גוד אחית להתיר מחיצה תלויה: **ואם לא פיסבנרת.** דאמרי' הה"מ: **ואין בעיקרו.** רחב ד': **ויש בקצר שלו ג'.** אותו קצר של עיקרו שאינו רחב ד' יש בו גובה ג' והיינו רבותא דליכא למימר לגוד ממקום שכלה רחבו לקרקע אפ"ה הוי הה"י: **דאמרי' גוד אחית מחיצה.** סביב מחיצותיה מכנגד רחבה ולמעלה כאילו הוא כולו שוה: **ה"נ.** בציעתה דמשן נמי נימא גוד אחית: **מידי איריא הסם כו'.** טולה אביי אמר לה לרב יוסף דהא דמייתי לאיה (ג) וחכמים פוטרים כלום ראיה היא לכאן הא דטרסקל דקפטרי רבנן: **משום דהויא מחיצה שהגדיים בוקעין בה.** מלמטה בארבע תחת מחיצות הטרסקל שהם פשוטות להלן מן הקנה לכל זד וקביעת גדיים מעכבת מלגמיר גוד אחית שהרי עובדין תחתיה אבל בספינה ליכא בקיעת גדיים שאין לך עובר תחתיהן וכן בעמוד אין דרך להתחבר בו ולעבור תחת שיפועו שאינו אלא מעט: **בקיעת דגים לא שמה בקיעה.** לפי שאינן נראין: **בחורכה.** שדרך להיות בה מחיצות שנפלו תחתיהן וקיימות מלמעלה ומלויות: **מהו שתפיר.** לטלטל בחורבה שלא תהא כפרוצה לרה"ר: אלא

רבי יהודה אומר עמוקה י' ואין גבוהה י' מטלטלין מתוכה לים.

וא"ת היכי מייתי סייעתא מדרבי יהודה כיון דרבנן פליגי עליה[א] ואור"י דהכא לא פליגי אלא בעמוקה י' וגבוה י'[ב] דרבנן סברי דכרמלית לרה"י דרך מקום פטור אסור[ג] אע"ג דבשויות דרבנן ור' יהודה סברי[ד] אבל בעמוקה י' ואינה גבוהה י' לטלטל מתוכה ליס לא פליגי עליה רבנן [ה]והכי איתא בתוספתא [פי"ל ה"ס]

דספינה שבים גבוהה י' ועמוקה י' אין מטלטלין מתוכה ליס ולא מן הים לתוכה[ו] ר' יהודה אומר אם עמוקה י' ואין גבוהה י' לטלטל מתוכה ליס ולא מן הים לתוכה דלא דקא מטלטלין מכרמלית לרה"י מתוכה לים נמי קמטלטל מרשות היחיד לכרמלית אלא לאו אחודה וש"מ [ו]כחו בכרמלית לא גזרו ש"מ אמר רב הונא [ז]הני [ח]ביצאתא דמישן אין מטלטלין בהן אלא בארבעה ולא אמרן אלא שאין בפחות משלשה ארבעה אבל יש בפחות מג' ארבעה לית לן בה ואי מלינהו קני ואורבני לית לן בה מתקיף לה רב נחמן ולימא גוד אחית מחיצתא מי לא [ט]תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר נעץ קנה ברה"ר ובראשו טרסקל וזרק ונח על גביו חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא ה"נ נימא גוד אחית מחיצתא מתקיף לה רב יוסף ולא שמיעא להו להא דאמר רב יהודה אמר רב ומטו בה משום רבי חייא ותני עלה [י]וחכמים פוטרין אמר ליה אביי ואת לא תסברא והתניא [כ]עמוד ברה"ר גבוה עשרה ורחב ד' ואין בעיקרו ד' [מ]ויש בקצר שלו ג' וזרק ונח על גביו חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא הכא נמי גוד אחית מחיצתא מידי איריא התם הויא ליה מחיצה שהגדיים בוקעין בה הכא הויא לה מחיצה שאין הגדיים בוקעין בה א"ל רב אחא בריה דרב אחא לרב אשי גבי ספינה נמי הא איכא בקיעת דגים א"ל בקיעת דגים לא שמיה בקיעה ומנא תימרא [נ]דבעא מינה רבי טבלא [ס]מרבין מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה וא"ל אין מחיצה תלויה מתרת אלא

תמשמיס ודופן הספינה שבקצר מבטל גוד אחית כמו חלוקה במחלצת לעניל ועוד למה לי מלינהו קני ואורבני אע"ג דלא מלאן כיון דיכול למלאות חשיב רה"י כדאמר בפרק חלון (עיריובין דף עח.) מנא עליה מידי ומשמעת גבי מלאן כולו ביתידות ונראה כפר"ח דביציאתא הם ספיות קטנות העשויות להלך בחגמים[א] ועל סס[ב] שמהלכות על בלעי המים קרי להו ביציאתא[ג] ויש להם דפנות וקרקעות העשויות נסרים נסרים[ד] ויש חלל בין הנסרים והמים נכנסין שם ויושבין בה כמו במים והיא עשויה כך שאפילו תתהפך אינה נטבעת לעולם וקאמר רב הונא כיון שהיא פרוצה דינה ככרמלית ואין מטלטלין בה אלא בד' ולא אמרו אלא בזמן שאין בין נסר לנסר חלל פחות מג' אבל אם יש בין נסר לנסר חלל פחות מג' ד' ולא אמרו אלא בשאר המים שבעולם אבל בים אם יש בין נסר לנסר חלל פחות מג' ד' ואי שהמים נכנסין בה לא מיישבין ונראה לר"ג שאין בפחות מג' ד' ואי מילא כל החלל קני ואורבני מותר לטלטל בכולה:

מתקיף לה **רב נחמן.** למה לך כולי האי לימא גוד אחית מחיצתא מי לא תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר וכו' אלמא רואין כאילו דופני הטרסקל יורדין עד עיקרו של קנה ה"ג רואין כאילו דופני הספינה עקומין ומסבבין הנסרים ומגלאו הנסרים מחוצין: **וזרק ונח על גביו חייב.** למאי הא דס"ל דאשתא לאיה חילוק בין מחיצה דמיס לשאר מחיצות וס"ל נמי דלא פליגי

רבי יהודה אומר עמוקה י' ואין גבוהה עשרה מטלטלין מתוכה לים אבל לא מן הים לתוכה מ"ש מן הים לתוכה דלא דקא מטלטלין מכרמלית לרה"י מתוכה לים נמי קמטלטל מרשות היחיד לכרמלית אלא לאו אחודה וש"מ [ו]כחו בכרמלית לא גזרו ש"מ אמר רב הונא [ז]הני [ח]ביצאתא דמישן אין מטלטלין בהן אלא בארבעה ולא אמרן אלא שאין בפחות משלשה ארבעה אבל יש בפחות מג' ארבעה לית לן בה ואי מלינהו קני ואורבני לית לן בה מתקיף לה רב נחמן ולימא גוד אחית מחיצתא מי לא [ט]תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר נעץ קנה ברה"ר ובראשו טרסקל וזרק ונח על גביו חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא ה"נ נימא גוד אחית מחיצתא מתקיף לה רב יוסף ולא שמיעא להו להא דאמר רב יהודה אמר רב ומטו בה משום רבי חייא ותני עלה [י]וחכמים פוטרין אמר ליה אביי ואת לא תסברא והתניא [כ]עמוד ברה"ר גבוה עשרה ורחב ד' ואין בעיקרו ד' [מ]ויש בקצר שלו ג' וזרק ונח על גביו חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא הכא נמי גוד אחית מחיצתא מידי איריא התם הויא ליה מחיצה שהגדיים בוקעין בה הכא הויא לה מחיצה שאין הגדיים בוקעין בה א"ל רב אחא בריה דרב אחא לרב אשי גבי ספינה נמי הא איכא בקיעת דגים א"ל בקיעת דגים לא שמיה בקיעה ומנא תימרא [נ]דבעא מינה רבי טבלא [ס]מרבין מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה וא"ל אין מחיצה תלויה מתרת אלא

שהם קלרות מלמטה[ח] קשה דכי היכי דבטיל מדין הה"י משום דלית בהו ד' ה"ג ליבטיל מדין כרמלית כדאמר בפ"ק (דף ז.) דאין כרמלית פחותה מד' ואקילו בה רבנן מקולי הה"י דאי הוי מקום ד' (ג) כרמלית ואי לא מקום פטור[ט] ועוד מאי פריך ליימא גוד אחית מחיצה מה מועיל שיהא המחיצות מבחוץ כיון שמבפנים אין שם ריוח מקום ד' ולא ניחא

לב א מייי פט"ו מהל' שבת הלכה כ סמג לאוין קס טוש"ע א"ח סי' שנה סעיף ח:
לג ב טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ב בהג"ה:
לד ג מייי פי"ד מהל' שבת הלכה יח:
לה ד מיי' שם הל' טו:

לעזי רש"י

קוייט"ר [קוויי"ט]. סירה קטנה.

מוסף רש"י

ביצאתא. הן ספיות שמשליהן חדים ואין בגוליהן רוחב ד' ולמעלה הן הולכות ומתרחבות הרבה ומתאפן גמוהות י' (עדובין לג:). דמישן. מישן נסר קטן ואין מכלכין בו אלא ספיות קטנות (רשב"ם ב"ב עג.). אין מטלטלין בהן אלא ד' אמות. אלאו הה"י ניטבו, ואע"ג דגבוהים עשרה ותחצין תרבנה מלמעלה, הואיל וכולהן לא הוי תרבנה (עדובין לג:). ובראשו טרסקל. אל רחב ד' (עדובין לג:). חודק. מרה"ר, ונח אל גביו חייב. שהרי זרק מרה"ר לרה"י, אע"ג דקנה אין רחב ד' הוי רה"י, הואיל ומלאוהו ד' דאמרינן גוד אחית (שם).

מוסף תוספות

א. דקתני רישא שאין מטלטלים אפי' מן הספינה לים ומסתמא ר' יהודה לאפלוגי קאתי. ריטב"ש. ב. הוא דפליגי. תוס' הרא"ש. ג. דאסור להחליף. ריטב"ש. ד. דמותר להחליף ברשויות דרבנן. ריטב"ש. ה. [ו]הברייתא הזאת שהביא התלמוד כאן בלשון קצר הביאה ובתוספתא האריך בה. ריטב"ש. ו. והיינו בטלטול גמור. תוס' הרא"ש. ז. אחודה, דכחו בכרמלית לא גזרו. תוס' הרא"ש. אלמא דבגבוה עשרה הוא דפליגי. מי הר"ן. ח. ואינן רחבות ד' שפחים ולהכי לא הוי הה"י אלא כרמלית. תוס' הרא"ש. ט. [נ]א"כ מקום פטור הוא ומשתמש בכולה. רשב"ש. י. דאלמא כל שיכול להניח ולהשתמש בו ברוחב ארבע אפילו קודם הנחה חשוב כרה"י. רשב"ש. יא. לתשמיש הגדולות, כי כשבאות להיכנס בגמל מהלכות לפניה וראוין הקלו המים אם לאו ואם ראין כי קלו המים משליכין העוגין בים שהם ברזילים גדולים ומעמידין אותה שם, ועוד עשויות לצאת בהם בני הספינה ליבשה ולילכנס בהן ולטענן ולפרוק האנתיקי שבה. רביע מעגל. יב. שהם קלות. תוס' הרא"ש. יג. ומפני שמישן הוא מקום אגמי מים עושין ביציית להלך בהן באגמים. תוס' הרא"ש. יד. כתוס' הרא"ש: ומחיצותיה וקרקעיתה עשויין מנסרים, ועי' מהרש"א. טו. ועשה סביב הזיז דבר מועט. תוס' הרא"ש. טז. [נ]מודה ר' יוסי בר' יהודה דבעי עשרה, וההיא הספינה דהכא היינו על גבה דהוה ס"ד דלא בעינן מחיצה עשרה דרואין כאילו דופני הספינה מסבבין הנסרים וליכא תשמיש על גבן אלא בתוך הספינה. תוס' הרא"ש. יז. ואפי' ג' קאמר. רשב"ש. שאע"פ שיצא מתורת לבוד אמרינן גוד אחית מחיצתא. ריטב"ש. יח. אבל אין בגובהו אלא פחות משלשה דליכא מקום בקיעת גדיים. ריטב"ש. יט. ובעינן ברחבו שלשה שיצא מתורת לבוד כדי שיהא בעיקרו של עמוד יסוד דחשיב. ריטב"ש. כ. עשרה אפילו. תוס' הרא"ש.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל לא וכו' ואין גבוה י' נמי דוקא: (ב) ד"ה מידי איריא וכו' דמייתי לאיה מדתני וחכמים כל"ל והס"ל עם ד"ה תוס': (ג) תוס' ד"ה הני וכו' דאי הוי מקום ד' הוא דהויא כרמלית:

גליון הש"ס

גמ' ויש בקצר שלו ג'. עי' עיריובין ד' לג ע"א תוס' ד"ה וכללה:

רב נסים גאון

הויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה. עיקר דילה במסכת כלאים פרק ד' מחיצת הקנים אם אין בה קנה לחברו ג' שפחים כדי שיכנס הגדי הרי זו מחיצה. ובתוספתא בפרק (ג') כל שהוא פחות מג' צריך שלא יהא בין קנה לחברו ג' שפחים כדי שלא יכנס הגדי דלאלך עלי אן [הנה מוכח מזה] כל מחיצה שהגדיים בוקעין בה אינה מחיצה. ומשכחת לה בפרק אחד מן עירובין [דף יד].

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר עמוקה י' ואינה גבוהה י' מטלטלין מתוכה לים אבל לא מן הים לתוכה. ואוקימנא להאי דתני מטלטלין מתוכה לים על חודה של ספינה שהן דפני הספינה, דש"מ כוחו בכרמלית לא גזרו רבנן. פי' עמוקה י' ואינה גבוהה י', כגון שנשתקעו מחיצותיה בים וכשאתה מודד עומקה של ספינה מבפנים הויא [י"] שפחים ופעמים יותר. אבל משפת הים ולמעלה עד שפת הספינה, כיון שנשתקעו מקצת מחיצותיה בים לא הוי גבוהה י' ונמצאת הספינה רה"י והים כרמלית. לפיכך הוצאה מן הספינה דרך כחו לא גזרו רבנן אבל להכניס דלא אפשר דרך כחו לא שרו. ירושלמי א"ר אבין למה מן הים לתוכה אסור, מפני הסכנה. אמר רב הונא הני ביציאתה דמישן אין מטלטלין בהן אלא בד' אמות. פי' ביציאתא, ספינות קטנות העשויות לתשמיש הגדולות, כי כשבאות להיכנס בגמל מהלכות לפניה וראוין הקלו המים אם לאו, ואם ראוין כי קלו המים משליכין העוגין בים שהן ברזילים [גדולים] ומעמידין אותה שם, ועוד עשויות לצאת בהן בני הספינה ליבשה ולילכנס בהן ולטענן ולפרק האנתיקי שבה, ומתוך שהן קלות ומהלכות על ביצת המים לפיכך הם נקראות ביציאתא. מישן, שם מקום. וגרסינן בהמוכר את הספינה מכר את ביציאתא, סומכוס אומר מכר את הדוגית, ואמר רבא ביציית דדוגית חדא מלתא היא. ומפני שמישן הוא מקום אגמי מים, עושין ביציית להלך בהן באגמים ויש להן דפנות שהן מחיצותיה, וקרקעיתה עשויה נסרין נסרין וביניהן חלל ומי הים והנהר נכנסין בה. והיושבין בה כמו במים ישבין, ועושין אותה כך שאפילו אם תתהפך על פניה אינה נטבעת לעולם. ואמר רב הונא כיון שהיא פרוצה, כרמלית דינה ואין מטלטלין בה בשבת אלא בארבע (אמות). ולא אמרו אלא בזמן שאין בין נסר לנסר חלל פחות מג' טפחים. אבל יש בין נסר לנסר חלל פחות מג' טפחים, כיון דכל פחות מג' כלבוד דמי הואין אלו הנסרים כאילו מחוברין איש אל אחיו הן, ואע"פ שהמים נכנסין בה לא חיישינן, וכרה"י היא ומותר לטלטל בכולה. וכן אם היו נסרין פחות מד' ויש בין זה לזה (יתר) [פחות] מג', או ג' ומילאו את החלל שבין הנסרים כל מה שאפשר לו מן הים לתוכה. ואם אינו נטבעת לעולם. ואמר רב הונא כיון שהיא פרוצה, כרמלית דינה ואין מטלטלין בה בשבת אלא בארבע (אמות). ולא אמרו אלא בזמן שאין בין נסר לנסר חלל פחות מג' טפחים. אבל יש בין נסר לנסר חלל פחות מג' טפחים, כיון דכל פחות מג' כלבוד דמי הואין אלו הנסרים כאילו מחוברין איש אל אחיו הן, ואע"פ שהמים נכנסין בה לא חיישינן, וכרה"י היא ומותר לטלטל בכולה. וכן אם היו נסרין פחות מד' ויש בין זה לזה (יתר) [פחות] מג', או ג' ומילאו את החלל שבין הנסרים קני ואורבני, מותר לטלטל בכולה. **ואתקיף** עליה רב נחמן למה לך כולי האי, לימא גוד אחית מחיצתא, פי' ראה בלבך כאלו אתה חותך כמין קולף מן המחיצות שהן דפני הביצית ומציעו בקרקעיתא, ונמצאו הנסרין כולן כאלו מחוברות הן. מי לא תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר נעץ קנה ברה"ר והניח בראשו טרסקל רחב ד"ש וזרק מרה"ר ונח על גביו חייב, אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא ורואין כאילו דופני הספינה עקומין ומסבבין הנסרים. **ודחי** רב יוסף להא דרב נחמן ואמר ליה משם ר' חייא אמרו וחכמים פוטרין, אלמא רבנן סברי לא אמרינן גוד אחית מחיצתא וחולקין על ר' יוסי בר' יהודה. **ודחי אביי להא דרב יוסף בשתי דחיות. חדא** הא, איני והתניא עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' ואין בעיקרו ד' ויש בקצה שלו ג', וזרק ונח ע"ג חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא, ועוד אפילו תימא דבנן דפליגי עליה דר' יוסי ברבי יהודה, התם בקנה שנעץ וחניח בטרסקל בראשו לא אמרינן גוד אחית מחיצתא. התם טעמא מאי דכיון שהגדיים בוקעין בעיקר הקנה ועוברין תחת הטרסקל מוכחא מלתא דליית ליה מחיצתא כלל, אבל בספינה כיון שאין הגדיים בוקעין באותו חלל שבין הנסרים אפילו דבנן מודו דכי האי גונא אמרינן גוד אחית מחיצתא. **ולא מצא** רב יוסף תשובה בשתיהן. והשיב רב אחא כלפי אביי, ספינה נמי הא איכא בקיעת דגין, וכשם שאין אומרין בקנה שיש בראשו טרסקל גוד אחית מחיצתא מפני הגדיים שבוקעין בו, כך הספינה אין אומרים גוד אחית מחיצתא מפני הדגים שבוקעין בו. כדגרסינן בעירובין פרק ראשון אמר רבא עשה לחי למבוי והגביהו מן הקרקע ג' או שהפליגו מן הכותל ג', לא עשה כלום דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה. **ודחה** רב אשי להא דרב אחא וא"ל בקיעת דגין לאו שמה בקיעה, דהא מחיצה תלויה מתרת במים כרב ואע"פ שהגדיים בוקעין בה, אלמא בקיעת דגים לאו שמה בקיעה ואין מחיצה תלויה מתרת בחורבה, כרבא בלחי שהגביהו מן הקרקע דהויא מחיצה שהגדיים בוקעין בה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לו א מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה יג:
לז ב מיי' פ"ג מהל' עירובין הלכה כה סמג עשין ג:
לח ג ד מיי' פט"ז מהל' שבת הל' כב טוש"ע
ס"ח סי' שסד סעיף ג:
לט ה מיי' פי"ב מהל' טומאת מת הלכה ו:

תורה אור השלם

1 וכל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל חָרֶב או בְמֵת או בְעֶצֶם אָדָם או בְקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:
במדבר יט טז

מוסף רש"י

משה. ביקרא דמשה קא משמע (ביצה לח:) לו: גדול הדור (סוכה לט.) לו: תלמיד חכם (חולין צג.), **אלא לזרוק.** לטומאה (עדויות בה.). שהוזיק מרה"ר לאוהב מייב, דמשלוריי"מ ולאי ממילה הוא, **אבל לטלטל אסור.** דלהכן גזור עליה (עדויות ב.). **אמוזיד אתמר.** וקנאה קנאוה אבל שוגג מותר, והא דנעשית מצלינה כל שכן דמותר (שם). **חרב הרי הוא כחלל.** הקיש מרב לחלל, מתמה שנגע ממת הרי הוא אבי אבות הטומאה כמת עצמו, ושנגע בטומאת מת הרי הוא אב הטומאה במושב, גזירת הכתוב הוא שמתכת אבל טומאת מת ולא אבל שאר טומאות (פסחים יד: ועי"ש עוד.). טומאות של מת הרשויות לטמא כלי, כגון מת והטבוע בו, דהוי מיהא אב הטומאה, אם נגע בהם מתמת נעשה כיולא בו, ואם נגע בהם מתי מדבר אבי אבות הטומאה, ואם בטומאת מת נגע הוי אב (חולין ג.).

מוסף תוספות

א. תדיר יחד. תוס' הרא"ש. ב. דלא הקנו חכמים ערובה אלא בבתים הקבועים זה אצל זה אבל בספינות. תוס' הרא"ש. ג. רבא. תוס' הרא"ש. ד. ולהכי קאמר להתיר בצית שביניהם ע"י עירוב שני הספינות. תוס' הרא"ש. ה. בעלמא איתמר אמתיצה הנעשית במדיד ולא אהך ברייתא. תוס' הרא"ש. ו. ואגב דהביא הך ברייתא הכא אמילתא דרב ספרא דמתיר לערב ולטלטל אפי' נפסקו וחזרו ונתקשרו פרץ עלה מרב נחמן. תוס' הרא"ש. ז. דברייתא. תוס' הרא"ש. ח. כעין בתים זו אצל זו, מערבין ומטלטלין מזו לזו. תוס' הרא"ש. ט. פירוש אם ערבו שנים וסמכו על פרישת מחצלאות שביניהם, כשנגללו נאסרו כמו שתי חצרות שנפרצו זו לתוך זו. תוס' הרא"ש. י. דהוו כשתי חצרות. תוס' הרא"ש. יא. בעלמא. תוס' הרא"ש. יב. להסיר איסור דיורין של שתי חצירות. תוס' הרא"ש. יג. הילכך חזרו להתיר הראשון אפי' מזידין, דלא שייך למילתיה דרב נחמן כלל דרב נחמן לא איירי אלא בעושה מחיצה לרשות הרבים שעל ידה נעשית רשות היחיד אבל הכא בלאו הך מחיצה רשות היחיד היא והמחיצה אינה באה אלא לסלק הדיורין. תוס' הרא"ש. יד. דמשמע אפי' במזיד ולטלטל דומיא דלעיל. תוס' הרא"ש. טו. ומשני דרב נחמן אמזיד איתמר ומשום קנסא וברייתא בשוגג. תוס' הרא"ש. טז. וראש השני נוגע בספינה ומביא לה טומאה. תוס' הרא"ש. יז. דתיסק אדעתין דלמיינהו ולמיבעי בהא נמי שלשלת של ברזל כי התם. מי' הרי"ן. יח. שאין הספינה יכולה להיות טמא אלא ע"י שלשלת של ברזל. תוס' הרא"ש. יט. אבל הכא היתר הטלטול תלוי בקשירה. תוס' הרא"ש. כ. גבי ספינה. תוס' הרא"ש. כא. דאין הלשון הזה בשום מקום בגמרא אלא במביא דרך אהל. רשב"ם. כב. ופירש ד"ל כגון שיש טומאה וכלים תחת הספינה, ומשום הכי בעינן קשרה בדבר המעמידה לפי שאין תורת אהל להביא את הטומאה לכלים שתחתיו אלא כשהוא קבוע אבל באינו קבוע לא. מי' הרי"ן. ולא לענין טומאת ספינה איירי דספינה טהורה בים כדרבנן. ריטב"א. כג. ובעי' דומיא דאהל דוקא שהוא קבוע גמור. שיטה לרי"ן. כד. להיות קבועה במקום אחד שאינו נדה לכאן ולכאן אז. ריטב"א. כה. לכלים שתחתיה. ריטב"א. כו. פי' דאיצטריך שמואל לאשמעינן דלא תימא כי היכי דהתם בענין שלשלת קשה כברזל דלהוי ספינה אהל קבוע הכי נמי לענין עירוב בענין דליהוי אהל קבוע דאי לא לא תקינו בו עירוב, קמ"ל דהכא אקילו רבנן וכל שהן קשורות אפילו בחוט הסרבל מהני עירוב. ריטב"א.

פשיטא אמר רבא לא נצרכא כו'. הש"ס ס"ל דמיירי שאין הספינות של אדם אחד ולהכי פריך פשיטא וכאשר קשורות אין מטלטלין דגזירה שמא יפול החפץ אל המים ומטלטל מרה"י לכרמלית ואתי לאתויי אע"ג דלעיל גבי ב' בתים (דף לז.) לא גזרינן דילמא אתי לאתויי הכא בספינות דלא קביעי איכא למיגזר טפי דילמא נפיל ומסיק לא נצרכא אלא לערב ולטלטל וקמ"ל דעירוב מהני בספינות אע"פ שאין קבועות סס[א] דס"ד[ב] כיון שאין עתידות להיות אין לא יהנה עירוב קמ"ל דמהני ועוד מפרש ר"י דמעיקרא נמי הוה איירי[ג] בספינות של שני בני אדם וע"י עירוב קאמר דמטלטלין מזו לזו ופס"ה פריך פשיטא דמהני עירוב ולהכי כשאין קשורות אין מטלטלין דלא מהני התם עירוב[ד] ומסיק לא נצרכא אלא לערב ולטלטל ואפילו בספקו כיון דחזרו ונתקשרו וכדתניא וכו' נפסקו נאסרו. ולא דמי לעירב דרך הפתח ונפתח דאמר רב הונא ורב יהודה בספ"ק דעירובין (דף יח.) דשבת הואיל והותרה הותרה דהכא כיון דנפסקו הוי כאילו הוי הר"ר ביניהם ואם עירבו ג' בתים (ביניהם) ונפל האמצעי ונעשה הר"ר פשיטא דלא אמרינן הואיל והותרה הותרה: **כי איתמר דרב נחמן אמוזיד איתמר.** והא דקתני חזרו להיתרן הראשון אף במזיד לא לגמרי חזרו להיתרן הראשון לטלטל אלא דהוו הר"ר לאורייתא ומיהו אספיקות לא מ"ס דבלא חזרו ונתקשרו הוי הר"ר לאורייתא וי"מ מפרש דחזרו להיתרן הראשון אפילו אמזידין ור"נ דאמר דבמזיד לא הוי מחיצה אלא לזרוק ולא לטלטל[ה] היינו שע"י הממילה נעשה הר"ר כי אבל ספיקות דבלאו הכי הוו הר"ר כי קשרו אפילו מזיד שרי לטלטל[ו] ומחלוקת הפרוסות בהר"ר[ז] מיירי שיש מחלוקת מספיקות בין שתי חצרות[ח] דמתגלגלו נאסרו[ט] שהרי הן כאחד אחת והם עירבו שניהם חזרו ונפרשו חזרו להיתירן הראשון[י] ומטלטלי אלו לכאן ואלו לכאן והא דקאמר שכל מחילה הנעשה בשבת שמה מחילה טעמא קא יהיב למילתיה דאפילו[יא] היכא דע"י הממילה נעשה הר"ר הוא מחילה או לזרוק או לטלטל כ"ס מחילה זו שאינה עשויה אלא[יב] להתיר עירוב כבתחלה דהוא מחילה[יג] ומסיפא דקתני שכל מחילה הנעשית בשבת רבי[יד] פריץ לר"נ[טו] והסיא דכל גגות (עירובין דף לג:) כותל שבין שתי חצרות שנפל ואיכא דברי התם לטלטל עד עיקר מחילה לא דמי להכא דהתם איירי שלא היה אלא בית אחד באחר זה ואחד באחר זה אבל הכא כשיש רגיס כאן וכאן אחרינן מתגלגלו נאסרו וע"ע בשמעתא דדיורין (יא) הבאין בשבת (עירובין שם) דאמר שבת הואיל והותרה הותרה:

קשרה בדבר המעמידה מביא לה טומאה. פי' בקונטרס כגון שלאשו אחד באהל המת[טז] ולא יתכן חדא דמאי קאמר לאפוקי מדשמואל מא שייכא הא לדשמואל[יז] דהתם הוא משום חרב הרי הוא כחלל[יח] ולא משום קשירה[יט] ועוד אמאי קתני קשרה[כ] אפילו השלשלת מונחת על הספינה בלא קשירה טומאה ועוד דלישמעינן בהדיא דחרב הרי הוא כחלל ולשון הבאתא טומאה נמי לא שייך בכה"ג[כא] ונראה לרבינו שמואל דלא גרסינן מביא לה את הטומאה אלא מביאה את הטומאה[כב] ומשנה היא בפ"ח דאהלות (משנה ה) וריש"א דהך בבא קתני אלו לא מביאין ולא חוצצין הזרעים והעוף הפורח ועליה המנפנפת וספינה שהיא שטה על פני המים פירוש אשם יש מתחתיה מת מלד אחד וטהרה מלד אחר אינה מביאה טומאה מלד זה ולד אחר דלא חשיבי אהל כיון שמנענעים תמיד[כג] וקתני דאם קשרה בדבר המעמידה[כד] מביאה את הטומאה[כה] ומפרש שמואל והוא שקשרה בשלשלאות של ברזל ולאו דוקא נקט של ברזל אלא כלומר שקשורה בחוזק עד שאינה מתנענעת וחזה ממקומה וכן דרך כשרופה להזכיר דבר חזק מזכיר ברזל כמו אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת (סוטה דף לח:) וכמו נכסי לאן ברזל (ב"ק דף פט.) לפי שהן בחמריותו וקשיס כברזל ול"ג לענין טומאה הוא דכתיב המלל מרב מרב הרי הוא כחלל ושיבוש הוא אלא משום דנקט שלשלאות של ברזל טעו לומר דטעמא משום דחרב הרי הוא כחלל אלא גרסינן ה"מ לענין טומאה דבעינן אהל שיהא נח לגמרי אבל גבי שבת שהטעם הוא משום רשות אחת בחוט הסרבל סגי[כו]:

אלא במים. כגון גוזטרא שהיא למעלה מן היס דתנן בעירובין (דף פז:) דעושה מחילה תלויה סביב וממלא וכן בור שבין שתי חצרות ומלקו במחילה תלויה מלמעלה ממלא זה מכאן וזה מכאן ואף על פי אלא עירבו (שם דף פו.): **הא לילא בקיעה דגיס.** גבי גוזטרא. כך גרסה שיטה זו בעיני. ועל מה שפירשו רבותי תמהתי [שהם פירשו] דהאי מילי אלילא התם משום דהוה ליה מחילה שהגדיים בוקעים בה רב יוסף קא מהדר ליה לאביי הכי מילי אלילא הך דעמוד להכא התם משום דהוי מחילה שהגדיים בוקעין בה ולריכה לגוד אחת הלכך אמרינן בה גוד אחת אבל גבי ספינה לליכא בקיעת גדיים לא אמרינן גוד אחת ותמהתי אם אמרו רבותי כן דאי אפשר לאומרו דהא בפ"ק דעירובין בתרי דוכתי (דף יד: ודף טז.) אמרינן בקיעת גדיים לעבודי גוד אחת דלא לימריה במחילה תלויה והכא היכי אמרינן דמהני גבי גוד אחת ועוד מאי דוחקיה דרב יוסף לשנויי הכי נימא ליה הא מני רבי יוסי ברבי יהודה היא ואביי גופיה מאי מוקמי ליה ואם לא תפסקנא אם ודאי רבי יוסי ברבי יהודה היא דהא חזינן דחכמים פוטרים גבי טרפקל אלא ע"כ האי מילי אלילא מסקנא דמילתיה דאביי היא ולמימר דרבנן קאמרי לה דלא דמיא לטרפקל אלא לספינה: **פשיטא.** דמטלטלין: **לא נצרכא.** מטלטלין דמתני' אלא לטלטל מזו לזו דלך בילית קטנה שבין שתי הגדולות ואע"פ שאינה קשורה ניתרת ע"י קשירת שתים שהילוטות ולא חייסינן דילמא מיסתקלא מניציהו וקא מטלטל דרך אויר כרמלית: **בילית.** היינו ביליתא דלעיל[ו]: **משה.** כלומר רבינו בדורו כמשה בדורו: **שפיר קאמרת.** בתמיה: **מזו לזו מנן.** משמע שאין אחרת מפסקת ליכנס בה המטלטל זה: **נערב.** הא שמועינן במתניתין דאפילו שתי הספינות לשני בני אדם שהגרילין לערב מערבין ומטלטלין: **נפסקו.** בטל העירוב מפני שנפרדות: **שוגגין.** שגגת שבת או שגגת מלאכות: **מוטעין.** מתעסקין בדבר אחר לקושרו ונקשר זה: **מחלוקת הפרוסות.** ועשו מחילות הרבה ושבתו יחידים בהן זה בזו וזה בזו: **לא שנו.** דשמה מחילה: **אלא לזרוק.** לחייב הזורק מתוכה לרה"ר או להפך: **אבל לטלטל.** להיות מותר לטלטל בתוכה אסור מדבריהם: **אמוזיד איתמר.** ומשום קנסא ודקתני מתני' חזרו להיתירן הראשון שוגגין ומוטעין ומוטעין קאי וכי קתני מזידין אשמה מחילה קאי ולזרוק כרב נחמן: **נחוט הסרבל.** שקושרין בו את בית הצואר שקורין מוגטי"ל: **להעמידן.** אלא יתפרדו: **לאפוקי מדשמואל.** ממילתא דאמר בעלמא דבעינן שלשלאות של ברזל ואשמועינן הכא דלא בעינן כי התם: **קשרה.** לספיקה: **בדבר המעמידה מביא לה טומאה.** אם היה לאשו אחד קשור באהל המת מביא טומאה לכלים שבספינה ולספינה עצמה כגון ספינת הירדן שמקבלת טומאה כדאמרינן (נעיל דף פג:): **ואמר שמואל והוא שקשרה בשלשלת של ברזל.** הא קשרה בדבר המעמידה שלשלת של ברזל הוא כדמפרש טעמא ואזיל כלומר קשרה בדבר שרגילין להעמידה בו דהיינו שלשלת מביא טומאה שמטמאה את הספינה ז) להיות אב הטומאה: **בדבר שאינו מעמידה.** כלומר שאינו רגיל להעמיד בה כגון מידי דלאו מתכות אין מביא לה טומאה דאילו ספינה לא מיטמאה מתמת אותו בא כלי להיות אב הטומאה אלא לאשון לטומאה ואינה מטמאה כלים שבתוכה. ואשמעינן שמואל הכא דהאי קשורות דמתניתין אף על גב דבדבר המעמידה בעינן כל שהוא מעמידה לענין שבת כשר ולא דמי למעמידה דהתם:

מתני'

אחרת מפסקת ליכנס בה המטלטל זה: **נערב.** הא אשמועינן במתניתין דאפילו שתי הספינות לשני בני אדם שהגרילין לערב מערבין ומטלטלין: **נפסקו.** בטל העירוב מפני שנפרדות: **שוגגין.** שגגת שבת או שגגת מלאכות: **מוטעין.** מתעסקין בדבר אחר לקושרו ונקשר זה: **מחלוקת הפרוסות.** ועשו מחילות הרבה ושבתו יחידים בהן זה בזו וזה בזו: **לא שנו.** דשמה מחילה: **אלא לזרוק.** לחייב הזורק מתוכה לרה"ר או להפך: **אבל לטלטל.** להיות מותר לטלטל בתוכה אסור מדבריהם: **אמוזיד איתמר.** ומשום קנסא ודקתני מתני' חזרו להיתירן הראשון שוגגין ומוטעין קאי וכי קתני מזידין אשמה מחילה קאי ולזרוק כרב נחמן: **נחוט הסרבל.** שקושרין בו את בית הצואר שקורין מוגטי"ל: **להעמידן.** אלא יתפרדו: **לאפוקי מדשמואל.** ממילתא דאמר בעלמא דבעינן שלשלאות של ברזל ואשמועינן הכא דלא בעינן כי התם: **קשרה.** לספיקה: **בדבר המעמידה מביא לה טומאה.** אם היה לאשו אחד קשור באהל המת מביא טומאה לכלים שבספינה ולספינה עצמה כגון ספינת הירדן שמקבלת טומאה כדאמרינן (נעיל דף פג:): **ואמר שמואל והוא שקשרה בשלשלת של ברזל.** הא קשרה בדבר המעמידה שלשלת של ברזל הוא כדמפרש טעמא ואזיל כלומר קשרה בדבר שרגילין להעמידה בו דהיינו שלשלת מביא טומאה שמטמאה את הספינה ז) להיות אב הטומאה: **בדבר שאינו מעמידה.** כלומר שאינו רגיל להעמיד בה כגון מידי דלאו מתכות אין מביא לה טומאה דאילו ספינה לא מיטמאה מתמת אותו בא כלי להיות אב הטומאה אלא לאשון לטומאה ואינה מטמאה כלים שבתוכה. ואשמעינן שמואל הכא דהאי קשורות דמתניתין אף על גב דבדבר המעמידה בעינן כל שהוא מעמידה לענין שבת כשר ולא דמי למעמידה דהתם:

מתני'

מאמר איתמר ומשום קנסא וברייתא בשוגג. תוס' הרא"ש. טז. וראש השני נוגע בספינה ומביא לה טומאה. תוס' הרא"ש. יז. דתיסק אדעתין דלמיינהו ולמיבעי בהא נמי שלשלת של ברזל כי התם. מי' הרי"ן. יח. שאין הספינה יכולה להיות טמא אלא ע"י שלשלת של ברזל. תוס' הרא"ש. יט. אבל הכא היתר הטלטול תלוי בקשירה. תוס' הרא"ש. כ. גבי ספינה. תוס' הרא"ש. כא. דאין הלשון הזה בשום מקום בגמרא אלא במביא דרך אהל. רשב"ם. כב. ופירש ד"ל כגון שיש טומאה וכלים תחת הספינה, ומשום הכי בעינן קשרה בדבר המעמידה לפי שאין תורת אהל להביא את הטומאה לכלים שתחתיו אלא כשהוא קבוע אבל באינו קבוע לא. מי' הרי"ן. ולא לענין טומאת ספינה איירי דספינה טהורה בים כדרבנן. ריטב"א. כג. ובעי' דומיא דאהל דוקא שהוא קבוע גמור. שיטה לרי"ן. כד. להיות קבועה במקום אחד שאינו נדה לכאן ולכאן אז. ריטב"א. כה. לכלים שתחתיה. ריטב"א. כו. פי' דאיצטריך שמואל לאשמעינן דלא תימא כי היכי דהתם בענין שלשלת קשה כברזל דלהוי ספינה אהל קבוע הכי נמי לענין עירוב בענין דליהוי אהל קבוע דאי לא לא תקינו בו עירוב, קמ"ל דהכא אקילו רבנן וכל שהן קשורות אפילו בחוט הסרבל מהני עירוב. ריטב"א.

ז) [ביצה לח: סוכה לט. מולין לג.], ב) עירובין כ. כה., ג) [חולין ג.], ד) [ב"ק דף פט.], ה) [ב"ק דף עג.] אמר רבא בציצת הדגלים חדא מילתא היא. ר' נתן דבבלאה הוה קרי ליה ביצים כדאמרי אינשי ביציאתא דמישאן. סומכוס דבר ארעא דישראל הוה קרי ליה דוגיות, כדכתיב (עמוס ד) ואחריתכן בסירות דוגה, מתרגמינן וסלקא בדוגיות צידאדין.

רבינו חננאל

וכיון דרב אשי מסייע ליה [לאביי] ואביי (ודב) [לרב] נחמן, ש"מ שאפילו אין בספינה בפחות משלשה ארבעו(ה)], מותר לטלטל בכל הביצים. **ספינות קשורות זו בזו מטלטלין** מזו לזו כו'. אמרינן [עלה] פשיטא. ואוקמא רב ספרא לא נצרכה אלא לערב לטלטל מזו לזו, ודוקא קשורות אבל מוקפות לא, ותניא נמי הכי. וסלקא דכל מחיצה שנעשית בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה. היכא דאיתעבידא מחיצה בשבת, מותר לזרוק אליה ואסור לטלטל שם. [אבל היכא דאתעבידא מחיצה בשוגג מותר לזרוק ולטלטל שם]. ומפורש בעושין פסין לעניין יבשו מים בשבת ובאו מים בשבת. **וספינה** קשורה בחברותה לא שרי לטלטולי מינייהו עד דמיקטרן בדבר שיכול להעמידה, ואפילו בחוט הסרבל ויכול להעמידה הרי הוא מחיצה. אבל לענין טומאה, פי' שמואל אם הן ספינות קשורות בשלשלת של ברזל ממש שהיא כחרב, ונגע בשלשלת זו מת, מביאה הטומאה בספינה האחרת, שכיון שנגע בה המת נעשת כמת עצמו, דקיי"ל חרב הרי הוא כחלל. פי' הא דתנן במסכת אהלות (פ"ח מ"ה) קשר את הספינה בדבר שהוא יכול להעמיד, כבש את האבן ע"ג הטלית מביאה את הטומאה. פירש שמואל זה השני במשנה זו בדבר שהוא יכול להעמידה, שלשלת של ברזל הוא ממש, והוא כגון שיש מת בספינה אחת וראש השלשלת נוגעת במת וזו השלשלת קשורה בספינה אחרת, נמצאו שתי הספינות קשורות זו עם זו בשלשלת. שלשלת זו הנוגעת במת נעשת כמת עצמו, דקיי"ל חרב הרי הוא כחלל לפיכך מביאה את הטומאה בספינה האחרת.

ז) עי' בפ"ח הלכות ע"ז אות ה' שהמיל לגון ר"מ וגניטו.

ז) [סוכה לח: סוכה לט. מולין לג.], ח) עירובין כ. כה., ט) אהלות פ"ח מ"ה [ע"ש], י) שבתות יד: יט.; עט. מיר נג: מולין ג.] יא) רש"ל מ"ז, יב) [ע"ש], יג) לשון אב הטומאה והספינה את הכלים שבתוכה דתרב ס"ה כתב"ל וזהו אבי אבות הטומאה כע"ל ס"ל רש"ל,

הגהות הב"ח

(ז) תוס' ד"ה כי איתמר וכו' וע"ש בשמעתא דדיורין. ב"ב ספ"ק דעירובין דף יז ע"ש:

לעזי רש"י

מונטי"ל [מנטי"ל]. גלימה.

רב נסים גאון

לא נצרכה אלא להתיר ביצית שביניהם. ביצית היא דוגית, כדגרסינן בפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף עג) אמר רבא ביצית ודוגית חדא מילתא היא. ר' נתן דבבלאה הוה קרי ליה ביצית כדאמרי אינשי ביציאתא דמישאן. סומכוס דבר ארעא דישראל הוה קרי ליה דוגית, כדכתיב (עמוס ד) ואחריתכן בסירות דוגה, מתרגמינן וסלקא בדוגיות ציאדין.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מתני' הזורק. בשוגג: **ונזכר.** שהוא שבת: **מאחר שיצאה.** האבן מידו וקודם שתנוח: **קלטה אחר.** קס"ל לאחר שנזכר זה קלטה אחר הוו להו שנים שעשאום וכגון (ו) שנעקר ממקומו וקבל אז שקלטה כלב כפיו ולא הויא הנחה דבעינן מקום ד' פטור: **גמ' ופריגין הא נחה.** לסוף ד' ברה"ר מייב ופע"ג דנזכר בין עקירה לנחה והא קתני סיפא זה הכלל כו': **סיפא.** דקתני עד שתהא מתלתן וסופן שגגה: **אתאן ללכתא ומיתנא.** לכתא דנן קטן שכפוף ראשו וצריך לאמוריס נושאים לדלויים של יין שתוחבין אותו בשני עקלים שהדלויים תלויין בהן משני צידי החמור ומתפרצים בו הדלויים שיחזיק זה את זה: **ומתנא.** תנא. כלומר לא מיתוקמא סיפא אלא בזורק לכתא הקשור בחבל קטן דלרכו ואותו החבל בידו וכשנזכר היה בידו לאחוז החבל ולעכב זריקת הלכתא אלא תנוח הלך תחילתו שוגג וסופו מזיד ופטור אבל זרק לרוח וחפץ שכשנזכר אין בידו לעכבו כוליה שוגג הוא ונזכר דקתני ברישא אשמעינן רבותא דאף על גב דנזכר לא מיפטר מחטאת אא"כ קלטה אחר או כלב: **ופריגין לכתא ומתנא אוגדו בידו.** ואפילו כוליה מילתא שוגג לא מיחייב לאין כאן זריקה: **לגון שנתכוין לעשות חבורה.** בתחלתו בשגגת שבת ונזכר עד שלא נעשית החבורה ולעולם בלכתא ומיתנא וכגון שנתכוין לעשות חבורה כו' דהאי משום זכירה הוא דמיפטר שהיה בידו להחזיר נמצא דאפילו זדון הא לא נזכר מייב ואע"ג דאפילו לדגדו בידו דחייבים לאו משום זכירה הוא אלא משום שהיה בידו לעמוד בתוך מעיו, [דכמו כן היה יכול לומר אם עשה מלאכה בשבת חייב. תוס' יומא לה.] ההילכך נראה לפרש [דהכא]. תוס' הרא"ש. וא"ת מה שייך זה לענין אכילה דהא לא אתו בהדי הדדי דחייב אכילה מהנאת גרונו ואהוצאה לא מחייב עד עד דניחת גופו דהנחה בעינן, ור"ל דאכילתו זו הנחתו וכו' וא"ת מ"מ לא אתו בהדי הדדי דחיוב אכילה חל בבית הבליעה וחיוב הוצאה לא חל עד דנחת במעיו ור"ל. שעמ"ש על הגליון בכריתות יד. כשם תוס' בחולין. ז. הוציא דיו לכתוב ב' אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב. תוס' לעיל יא. ח. והכא נמי בליעתן זו היא הנחתן. תוס' בחולין. ט. לא הוי פיו מקום פטור דכיון דהוי ברשות הרבים. תוס' בחולין. י. ולא בטל לגבי רשות הרבים. תוס' בחולין. [ועי' מהרש"ל].

רבינו חננאל

הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו שהיא שבת, קלטה אחר או קלטה כלב או נשרפה פטור כו'. נמצא דמתניתין אינו חייב [חטאת] עד שתהיה מתחלת המלאכה עד תשלום המלאכה בשוגג. אבל אם היתה לו ידיעה אחר שגגה קודם תשלום המלאכה, [ונשלמה] בידיעה פטור, כתבן עד [שתהא] תחילתן וסופן שגגה. דרייקינן מרישא דמתניתין דתקני הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו, קלטה אחר פטור וכן אם קלטה כלב וכן אם נשרפה פטור, טעמא מאי פטור משום דלא נעשת מחשבת הא אם נחה במקום שהיתה מחשבתו בעת שזורקה, חייב דאע"פ שנזכר לאחר שיצאת מידו, הנה היתה לו ידיעה אחר שגגה וחייב. ופריק רב כהנא סיפא דתקני עד שתהא תחילתן וסופן שגגה אתאן ללכתא ומתנא. פי' קנה קשור בחוט ארוך שכשיזרקנו לא יאבד אלא מושך בחוט והוא נמשך אחריו, כי האי גוונא בעינן תחילה וסוף שגגה שאע"פ שזרקו כיון שנזכר קודם שיגוח יכול להחזירו. אבל כגון אבן שכיון שיצאה מידו אינו יכול להחזירה אע"פ שנחה אחר זכירתו חייב. ודחינן לכתא ומתנא איגודו בידו וכל [שלא]יגודו בידו אינה זריקה. ופריק רב כהנא כגון שזרק זה הקנה לעשות חבורה, וקמ"ל עד שתעשה חבורה נמשכת שגגה. ונדחה טעם זה. **ופריק** רבה כי בעינן תחילה וסוף שגגה במעביר אבל בזורק לא, ורישא דהא מתניתין בזורק. ואקשינן עלה והא כי קתני זה הכלל כל חייבי חטאות הא דקתני. ונדחה דרבה. ופריק רבא מתניתין תרתי קתני, חדא הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו אע"פ שנחה במקום מחשבתו פטור, וחדא אם לא נזכר וקלטה אחר או כלב או נשרפה פטור דלא אתעבידא מחשבתו. והא (דרבה) [דרבא] והא דרב אשי נמי לא איפריכו, מיהו רב אשי דייק הכי כיון דמתניתין כוליה לענין שוגג היא, דבבא דרישא קתני ונזכר, ומצייתיה נמי הזורק לעשות חבורה ונזכר, ובסיפא כולל זה הכלל כל חייבי חטאות כו'. ההילכך מתניתין כולה בשוגג היא ולא לענין נחה היא, אלא חסורי מחסרא הכי קתני הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו וקלטה אחר או כלב או נשרפה פטור, הא נחה חייב, אימתי בזמן שחזר ושכח אבל לא חזר ושכח פטור שכל חייבי חטאות אין חייבין עד שתהא תחילתן וסופן שגגה. **פלוגתא** דרבה ורבא בשתי אמות בשוגג וב' אמות במזיד וב' אמות (בזורק) [בשוגג], ולא איפרשא בהדיא אי בזורקו [או] במעביר היא. דדברי הכל [לאו] בפלוגתא דרבן גמליאל וחכמים פליגי, דתנן הכותב ב' אותיות בב' העלימות אחת בשתרית ואחת בין הערבים, רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרין, דאילו התם כתב אות אחת שהוא חצי שיעור בהעלם אחד ונודע לו שהיא שבת

(א) לעיל ד"., ב) לעיל עמ' לקמן קה., ג) [ל"ל רבא], ד) עירובין לט., ה) [ל"ל רבא], ו) כריתות יג.: שבועות כד: יומא לד., ז) [ל"ל שאתן], ח) בפ"ש: כה"ג לעיל, ט) [ועיין תוס' לעיל ד: ד"ה אלא ל"ל יוסף ותוס' עירובין לט. ד"ה זרק ומת].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קלטה אחר וכו' וכנון. נ"כ ע"ל בדף ה סוף ע"ש:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והוציאו וכו' בכליעתו הוי הנחה. ע"ל יא בא"ד והשיב מוטח ב"ה. ע"ל דף ו ע"א תד"ה כתם:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

מוסף תוספות

א. דהוי עיקר החיוב. תוס' בכל"ש. ב. ולא נתכוין לזורק שם. תוס' בכל"ש. ג. וא"כ לא הוי במקום ארבע. רשב"ם. ד. שרצונו שיאכלנו הכלב או שישרוף הגיז בכבשן. תוס' לעיל ד: ה. דהוה ליה למיתני ואם הוציאו חייב. תוס' יומא לד. ו. תימא ולר' מאיר מה ענין אכילה אצל שאר חטאות דלא אתו בהדי הדדי דבשאר חטאות מחייב בהנאת גרונו ובשבת בעינן הנחה בתוך מעיו, [דכמו כן היה יכול לומר אם עשה מלאכה בשבת חייב. תוס' יומא לה.] ההילכך נראה לפרש [דהכא]. תוס' בכל"ש. וא"ת מה שייך זה לענין אכילה דהא לא אתו בהדי הדדי דחיוב אכילה מהנאת גרונו ואהוצאה לא מחייב עד עד דניחת גופו דהנחה בעינן, ור"ל דאכילתו זו הנחתו וכו' וא"ת מ"מ לא אתו בהדי הדדי דחיוב אכילה חל בבית הבליעה וחיוב הוצאה לא חל עד דנחת במעיו ור"ל. שעמ"ש על הגליון בכריתות יד. כשם תוס' בחולין. ז. הוציא דיו לכתוב ב' אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב. תוס' לעיל יא. ח. והכא נמי בליעתן זו היא הנחתן. תוס' בחולין. ט. לא הוי פיו מקום פטור דכיון דהוי ברשות הרבים. תוס' בחולין. י. ולא בטל לגבי רשות הרבים. תוס' בחולין.

מתני' הזורק מאחר שיצתה מידו קלטה כלב או שנשרפה פטור זרק לעשות חבורה בין באדם ובין בבהמה ונזכר עד שלא נעשית חבורה פטור [א]זה הכלל כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה תחלתן וסופן זדון תחילתן זדון וסופן שגגה פטורין עד שתהא תחילתן וסופן שגגה: **גמ' הא** נחה חייב והלא נזכר ותנן כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה אמר רב כהנא סיפא אתאן ללכתא ומתנא [ב]לכתא ומתנא אוגדו בידו הוא כגון שנתכוין לעשות חבורה הא נמי תנינא הזורק לעשות חבורה בין באדם בין בבהמה ונזכר עד שלא נעשית חבורה פטור אלא אמר רבא במעביר והא זה הכלל דקתני אזריקה קתני אלא אמר רבא תרתי קתני הזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו אי נמי לא נזכר וקלטה אחר או קלטה כלב או שנשרפה פטור רב אשי אמר חסורי מחסרא והכי קתני הזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו קלטה אחר או קלטה כלב או שנשרפה פטור הא נחה חייב בד"א שחזר ושכח אבל לא חזר ושכח פטור שכל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה: זה הכלל כל חייבי חטאות כו': איתמר שתי אמות בשוגג שתי אמות במזיד שתי אמות בשוגג רבה אמר פטור רבא אמר חייב רבה אמר [ג]פטור אפילו לרבן גמליאל [ד]דאמר אין ידיעה לחצי שיעור התם הוא דכי קא גמר שיעורא בשוגג קא גמר אבל הכא דבמזיד לא ובמאי [ה]אי בזורק שוגג הוא אלא במעביר [ו]רבה אמר חייב ואפילו לרבנן דאמרי יש ידיעה לחצי שיעור התם הוא דבידו אבל הכא דאין בידו לא ובמאי אי במעביר הרי בידו ואלא בזורק [ז]אמר [ח]רבה [ט]זרק ונחה בפי הכלב או בפי הכבשן חייב והאנן [י]תנן קלטה אחר או קלטה הכלב או שנשרפה פטור התם דלא מכוין הכא דקא מכוין אמר רב ביבי בר אביי אף אנן נמי תנינא [כ]יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואשם אחד הטמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביוה"כ רבי מאיר אומר אף אם היתה שבת והוציאו [בפיו] חייב אמרו לו אינו מן השם ואמאי הא אין דרך הוצאה בכך אלא כיון דקא מכוין מחשבתו משויא ליה מקום הכא נמי כיון דקא מכוין מחשבתו משויא ליה מקום:

הדרן עלך הזורק

סיפא אתאן ללכתא ומיתנא. אבל ריש מיירי בלא לכתא ומיתנא וה"ס אפילו בלא לכתא כמו שכתב פטור כיון שקלטה כלב או נשרפה והא דנקט מזכר לאשמעינן דאפילו בנזכר לוקח קלטה כלב או נשרפה פטור משום דלא נחה הא נחה חייב: **אלא אמר רבא במעביר.** והאוה דתבורה אייבי בלכתא ומיתנא ואין ר"י יודע למה הוצרך להשמיענו ההיא דתבורה מה לי תבורה מה לי מעביר וכן לרבא דקאמר תרתי קתני אמאי תנא ההיא דתבורה כיון דתנא הזורק ונזכר פטור ה"נ בתבורה דמ"ש: **רב אשי אמר חסורי מחסרא כו'.** אין זה ממש חסורי מחסרא דמשנה כמו שהיא שנויה יש לפרש כן אלא כדי לפרשה קאמר בלשון חסורי מחסרא:

ובמאי אי בזורק שוגג הוא. אע"ג דכי גמר שיעוריה במזיד גמר מ"מ כיון דבתחילת זריקה[א] הוי שוגג ואין יכול להחזיר והנחה נמי שוגג הוא משיב כאילו מתחלה ועד סוף הויא חדא שגגה:

אמר רבא זרק **בפי כלב.** ל"ג ונחה בפי כלב דנחה משמע מעצמה[ב] כדל"ר יוחנן בפ"ק (לעיל דף ה.) זרק חפץ ונח לתוך ידו של חבירו חייב ומשיך דקמ"ל אף על גב דלא אחשביה ליה[ג] והכא משיך דקא מכוין ומתכוין משויא ליה מקום[ד] (ט):

רבי מאיר אומר אם היתה שבת והוציאו בפיו אינו כו'. פי' בקונטרס דלהכי נקט אם היתה שבת[ה] דמשום יוה"כ לא מיחייב דאין עיכוב והוצאה ליוה"כ ולא הויא מסקנא הכי בפרק אמרו לו (כריתות דף יד.) דנדחו דברי רפרם שהיה מפרש כן ומשיך דנקט שבת כדי להרבות בחטאות ולחייבו אף משום שבת [ויוה"כ]:

והוציאו בפיו חייב. [ו]כולהו בהדי הדדי קא אתו [ז]דבליעתו הויא הנחה אע"פ שמהלך דלאמרינן (לעיל דף פ.) [ח]כמיבמן זו היא המתנן[ט] ואע"ג דפיו למעלה מי' ואינו רחב ד'[י] בטל הוא אגב רה"ר ולא דמי לבוחיכלר ביריעה דאמר ברים פרקין (לעיל דף יז:) דבמקום פטור קא אזיל דהתם מקום קביעות הוה טפי' ודמי לעזקסקל דאמר בפ"ק (דף ה.) דלמטה מי' הוי רה"ר והכא אפילו למעלה מי' בטל אגב רשות הרבים ועוד דמעביר למעלה מי' כלמטה[כ] ומשיב מונח ברשות הרבים:

הדרן עלך הזורק

מ א מיי' פ"ז מהל' שבת הלכה יט ופ"ב מהל' שגגות הלכה ז סמג עשין ריג: **מא ב** מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יד סמג לאוין סה: **מב** ג ד מיי' פי"ו מהל' שגגות הלכה ח:
מג ה ו מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יג:
מד ז מיי' פ"ו מהל' שגגות הלכה ד:

רב נסים גאון

אפי' לרבנן גמליאל דאמר אין ידיעה לחצי שיעור. בסוף פ' הבונה [דף קה] חלק רבן גמליאל עם החכמים בכותב שתי אותיות בשתי העלמות. ובגמ' גרסי במאי קמיפלגי רבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור, וכבר פירשנו אותה בפרק כלל גדול [דף קב.]. **אמר** רב ביבי בר אביי אף אנן נמי תנינא יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבעה חטאות **ואשם אחד.** ומשכחת לה במסכת כריתות בפרק אמרו לו אכלת חלב [דף יג.], ופירוש ד' חטאות בנוי על עיקר המשנה שבתחלת זו המסכת, שלושים ושש כריתות בתורה ואלו הן טמא שאכל את הקודש והאוכל חלב ודם ונותר ופיגול, והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים כו'. ואמרו על אלו חייבין על דזונן כרת ועל שגגתם חטאת. ומי שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשים ביום הכפורים חייב חטאת משום טמא שאכל את הקודש וחטאת [חלב חטאת] משום אוכל נותר [חטאת] משום אוכל ביום הכפורים הרי ד' חטאות, וחייב אשם מעילות כמו שאמר הכתוב [ויקרא ה] נפש כי תמעול מעל בה' וחטאה בשגגה, וכתהן [מעילה דף יח] הנהנה שזה פרוטה מן ההקדש מעל, ואילו היה טהור ואכל את הקודש בשגגה נתחייב אשם מעילות.

סליק פרק הזורק

רבינו חננאל (המשך)

וחזר ונעלם ממנו וכתב אות שניה שהוא חצי שיעור, דאמרינן בכלל גדול אמר רבינא כגון שהיתה לו ידיעה בנתיים ורבן גמליאל היא דאמר אין ידיעה לחצי שיעור. אבל הכא אע"פ דהני ד' אמות דשוגג בב' העלמות הן לא דמיא להתם, אלא הכא אם מעביר הוא שהעביר שיש אמות בבת אחת עלה אמר רבה פטור, כגון שהעביר אמתיים בשוגג, ואלתר נזכר והעביר אמתים אחרות במזיד, ואלתר שכח והעביר אמתים אחרות בשגגה. אמר רבה כגון זה אפילו דמאן דמחייב התם, כגון שכתב אות אחת בשגגה ולא כתב כלום נזכר ושכח וחזר וכתב אות אחרת, בהא מחייב רבן גמליאל דכי גמר שיעורא דחיובא ב' אותיות בשוגג גמר, אבל הכא דאינון שתי אמות ג' פעמים ב' אמצעיות שהן גמר ד' אמות שיעור החיוב במזיד הוה שנמצאת ידיעה מפסקת. ורבה דפטור לא פטר אלא במעביר דקאמר, אבל הכא כי קא גמר שיעורא במזיד בינייהו קא גמר. ואילו זורק כיון שהיתה תחילת הזדרקה בשוגג אע"פ שנודע לו לאחר שיצאת מידו כיון שאין בידו להחזיר לא חשיב מזיד. **ואם** זורק הוא, עליה אמר רבא חייב כגון שזרק שש אמות בבת אחת, בתחילה היה שכח וכשהגיע החפץ לב' אמות נזכר וכשהגיע בסוף ב' אמות האחרונות חזר ושכח, אמר לך רבא כגון זה חייב. ואפילו לרבנן דפטרי התם, דאילו התם לענין הכותב ב' אותיות בב' העלמות היה בידו שלא לכתוב אות שנייה, וכיון שחזר ושכח אין השניה מצטרפת עם הראשונה, אבל הכא כיון שזרק ויש בכח זדריקתו ללכת שש אמות, כיון שאין בידו להחזיר את הזורק וארבע אמות בשוגג, אע"פ שיש ביניהן שתים שאינן בשוגג הרי הארבע מצטרפות ואינן עליהן. ורבא לא מחייב אלא בזורק דהא קאמר התם הוא דבידו אבל הכא לאו בידו, ואילו מעביר בידו הוא. ואיתא לדרבה דפטר במעביר, ואיתה לדרבא דמחייב בזורק. **אמר רבא** זרק **ונחה בפי** הכלב או בפי הכבשן חייב. אקימנא כגון שכך היתה מחשבתו מעיקרא לנוח בפי הכלב או בפי הכבשן, ומתני' דקתני קלטה אחר או כלב או שנשרפה פטור בדלא איכון לכך ומשום דלא נעשית מחשבתו הוא דפטור. ואע"ג דבעינן עקירה והנחה במקום ד' ופי הכלב אין בו ד', כיון דאחשביה הוי ליה כאלו אית ביה ד'. **ומסייע** ליה לרב ביבי מהא דתנן בכריתות פרק אמרו לו שנים אכלת חלב חלב אוכל אכילה אחת וחייב כו', קתני מיהא שאם הוציאו ואכלו חייב ואע"פ שלא הניחו ע"ג מקום ד', אלא כיון שהוא עקרו והניחו בתוך פיו חייב. ואקשינן והא אין דרך חיוב הוצאה בכך, כלומר אין דרך החיוב אלא בעקירה במקום ד' והנחה במקום ד', אלא כיון דאחשביה לאוזהיה בפיו מחשבתו משוי ליה כאלו מקום ד' על ד' הוא, ה"נ כיון דאחשביה לפי כלב או לפי הכבשן מחשבתו משויא ליה מקום. **ולא** פליגי רבנן עליה דר"א שחייב אלא כך אמרו לו אינו [מן] השם, כלומר מי מנינן ד' חטאות אאכילה, אבל הוצאה לאו משום אכילה חייב אלא משום הוצאה. והכמוציא תפילין נמי אמרינן דכיון דאחשביה הוה ליה מקום:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות